

รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและ ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน

A Teacher Development Model on Experiential Learning Activities for Enhancing Imagination and Creative Thinking of Kindergarten Students in Private Schools

ปรีชา หวังวิทยาคุณ และ พลสันห์ โพธิ์ศรีทอง

Precha Wangwithayakun and Pollasanha Positong

หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

Doctor of Education Program, Eastern Asia University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน (2) ศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในปัจจุบัน (3) สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนและ (4) ศึกษาความเหมาะสม ความสอดคล้องความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยครู 447 คน ผู้บริหาร 12 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การประชุมสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงผู้เชี่ยวชาญ และการประชุมปฏิบัติการเชิงวิชาการ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมฯ ของครู อยู่ในระดับปานกลาง (2) การพัฒนาการจัดกิจกรรมฯ ของครู ควรกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และศึกษา Best Practice ของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ (3) รูปแบบฯ มี 3 องค์ประกอบคือ (1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ/ วัตถุประสงค์ (2) การพัฒนาครู 5 ขั้นตอนคือ (2.1) สำรวจความต้องการจำเป็น (2.2) การอบรมเชิงปฏิบัติการ (2.3) ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย (2.4) การนิเทศติดตามผลและแบ่งปันประสบการณ์ (2.5) การจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานและยกย่องให้รางวัล (3) ปัจจัยและเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปปฏิบัติ (4) ผลการตรวจสอบความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ พบว่า อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาครู, ความคิดสร้างสรรค์, เด็กปฐมวัย

Abstract

This study used the quantitative and qualitative research in order to (1) study current conditions of Learning Experience Activities (LEA) engaged by teachers in private kindergartens located in upper central region (2) study development of LEA set for students in private kindergartens located in upper central region (3) construct and develop a model of LEA by teachers for enhancing imagination and creative thinking of kindergarten students (4) study propriety, congruity, possibility and benefit of development model constructed for this study. The sample and

information included 447 teachers and 12 principals. Questionnaires, interviewing, focus group, specialists' conference and academic workshop were instruments. Data were statistically analyzed by mean and standard deviation. This study found out that (1) The current condition of LEA was at moderate level (2) Vision, strategy and best practices should be set for developing LEA for teachers (3) Teacher development model was comprised of rationale/purposes and there were five stages of develop of teachers in LEA: (1) need surveying (2) workshop training (3) Setting LEA (4) supervising, following up and experience sharing 5. work exhibition, knowledge sharing and rewards, and factors and condition of practical model. Propriety, congruity, possibility and benefit of teacher development model of LEA for enhancing imagination and creative thinking of kindergarten students in private schools were at high level.

Keywords: teacher development, creativity, kindergarten students

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ในมาตรา 6 กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพสูงขึ้นโดยมีแนวการจัดการศึกษาแสดงไว้ในหมวด 4 มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 ระบุว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้จะต้องให้เนื้อหาสาระและกิจกรรมมีความสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ปัญหา โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ลงมือปฏิบัติคิดเป็นทำเป็นในด้านการจัดการเรียนการสอน และให้ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ ให้สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกหน่วยการเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันทั้งผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้

ได้ทุกเวลาทุกสถานที่สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นช่วงวัยที่นักการศึกษาและนักจิตวิทยาทั่วโลกต่างให้ความสำคัญและสนใจด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยซึ่งมีอายุระหว่าง 0-5 ปี (เด็กตั้งแต่แรกปฏิสนธิถึงอายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) ทั้งทางร่างกายอารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญาเพราะเป็นช่วงที่ระบบประสาทและเซลล์สมองมีการเจริญเติบโตในอัตราสูงสุดร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ ดังนั้นสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก การดูแลอบรมเพื่อปลูกฝังสร้างเสริมพัฒนาการ จึงเป็นสิ่งสำคัญซึ่งเป็นพื้นฐานต่อบุคลิกภาพอุปนิสัยและการเจริญเติบโตของสมองที่ส่งผลต่อสติปัญญา และความสามารถของเด็กอย่างถาวร ซึ่งการเรียนรู้ในช่วงวัยดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การได้รับประสบการณ์หรือการฝึกฝน การกระตุ้นและจุดประกายที่จะทำให้เกิดกระบวนการบูรณาการในสมอง ทำให้ข้อมูลที่รับรู้ไปสู่ความรู้ความเข้าใจและการจำ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551, หน้า 19)

ด้วยเหตุนี้การศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จึงเป็นหลักสูตรการศึกษาที่ต่างจากหลักสูตรการศึกษาระดับอื่น ๆ กล่าวคือหลักสูตรที่เน้นพัฒนาการ โดยมีอายุและพัฒนาการตามวัยของผู้เรียนเป็นกรอบส่วนการพัฒนาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้จะสร้างเสริมพัฒนาการ ส่งเสริมความเป็นมนุษย์ให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข และพร้อมที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียนได้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551) ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี จึงเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและเด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา

ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีหลักการจัดประสบการณ์ คือ จัดประสบการณ์การเล่น และการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการ และผลผลิต จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ และให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554) ซึ่งการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จัก และเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก

ผลจากการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมวัยของเด็กนั้น จะครอบคลุมเรื่องของความใฝ่รู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะในการสื่อสารจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์สมวัยของเด็กซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา ทักษะการคิดของเด็กตามหลักการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 12 ประการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประการหนึ่งนั่นคือให้มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์นั่นเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

จากการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัยรอบสอง ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่า สถานศึกษาระดับปฐมวัยที่ได้รับการรับรอง

ร้อยละ 82.72 และไม่รับรอง ร้อยละ 17.28 เมื่อพิจารณาตามระดับคุณภาพพบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 70.72 มีคุณภาพระดับดี รองลงมาอยู่ในระดับดีมากร้อยละ 18.90 และระดับพอใช้ร้อยละ 10.11 โดยมีสถานศึกษาที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับปรับปรุงร้อยละ 0.27 เมื่อพิจารณาผลการประเมินจำแนกรายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่มีจำนวนสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัยได้รับการรับรองสูงสุดคือ มาตรฐานด้านผู้เรียน ได้แก่ มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ส่วนมาตรฐานที่สถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัยไม่ได้รับการรับรองสูงสุดคือ มาตรฐานด้านผู้เรียนเช่นกัน ได้แก่ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ และมาตรฐานด้านผู้สอน ได้แก่ มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554)

จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและคุณภาพการศึกษากายนอกข้างต้นที่พบว่าสถานศึกษาครูนักเรียนมาตรฐานคุณภาพการศึกษายังต้องมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนแนวใหม่ แบบกระตุ้นซึ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความฉลาดทุกด้านรักการอ่านและการเรียนรู้เรียนรู้ด้วยตนเองเป็นคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นแผนการสอนแบบบรรยายให้ท่องจำเพื่อสอบเอาคะแนนแบบเก่าต้องมีการจัดฝึกอบรมและเสริมสร้างครูอาจารย์ที่คิดและสอนแนวใหม่ เพราะผู้บริหารครูอาจารย์จำนวนมากเรียนมาแบบนั่งฟังและท่องจำไปสอบแบบเก่าไม่รักการอ่านการเรียนรู้ใหม่ คิดวิเคราะห์ไม่เป็นคิดได้แต่ประโยชน์ตนเองมากกว่าจะมีจิตสำนึกคิดและหาทางทำให้นักเรียนได้ประโยชน์สูงสุด (วิทยากร เขียงกุล, 2551)

จากเหตุดังกล่าวข้างต้น ครูเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกที่ต้องนำผลการประเมินที่ได้จากการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการรายงานตนเองของสถานศึกษาและผลการประเมินคุณภาพภายนอกที่ประเมินโดยสำนักงาน

รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะว่าโรงเรียนจะจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานนั้นขึ้นกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูเมื่อครูจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพนักเรียนย่อมมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ (มานัส สักดี, 2551)

จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่สำคัญ คือ ครูผู้สอน เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการครบทุกด้าน เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ สามารถนำทักษะ ประสบการณ์ และความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้น แนวทางการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนา ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการสร้างหรือพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตภาคกลางตอนบน
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตภาคกลางตอนบนในปัจจุบัน
3. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน
4. เพื่อศึกษาความเหมาะสม ความสอดคล้องความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนที่พัฒนาขึ้น

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ในคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 กล่าวว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3 - 5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม สติปัญญา กิจกรรมที่จัดให้เด็กแต่ละวันอาจใช้ชื่อเรียกกิจกรรมต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน แต่ทั้งนี้ประสบการณ์ที่จัดจะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และควรยืดหยุ่นให้มีสาระการเรียนรู้ที่เด็กสนใจ และสาระการเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนด เมื่อเด็กได้รับประสบการณ์สำคัญ และกิจกรรมในแต่ละหัวเรื่องแล้ว เด็กควรที่จะเกิดแนวความคิดตามที่เสนอแนะในหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ Dr. Nir-Jamiv มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรได้ให้ข้อคิดว่าการศึกษายุทธศาสตร์มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการที่ควรพิจารณา คือ

1. ตัวเด็ก: ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเข้าใจเกี่ยวกับความคิดรวบยอดของตัวเด็ก เข้าใจถึงจิตวิทยาพัฒนาการธรรมชาติของเด็กและพัฒนาการในการคิด ความต้องการเด็ก โดยคำนึงถึงว่า

- 1.1 เด็กมีความเหมือนกันคือ มีการพัฒนาตามขั้นตอนมีความต้องการ (needs) และมีความกระตือรือร้น (curiosity) เหมือน ๆ กัน

- 1.2 เด็กมีความแตกต่างกันคือ ทุกคนมีภูมิหลังและพื้นฐาน (background) ไม่เหมือนกัน

- 1.3 เด็กทุกคนต้องการมีเพื่อน

2. พ่อแม่: ในการจัดการการศึกษาควรคำนึงถึงว่าพ่อแม่เป็นครูคนแรกและเป็นแบบอย่างให้แก่ลูก พ่อแม่เป็นบุคคลคนแรกที่ถูกรู้จัก เป็นผู้ปลูกฝังความคิดและพัฒนาบุคลิกภาพ ตลอดจน ค่านิยมต่าง ๆ ของสังคม

จากการวิจัยพบว่า การนำพ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ การศึกษาลูก ดังนั้นทำอย่างไร เราจึงจะสามารถช่วยให้พ่อแม่ ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งของลูกได้เข้าใจ และมีส่วนร่วม ในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่ลูก เป็นแบบอย่าง ที่ดีแก่ลูกอย่างแท้จริง ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงควรมีการ รวมเอาพ่อแม่เข้าไว้ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้วย

3. ตัวครู: ในที่นี้หมายรวมไปถึงผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยง ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการ อบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษาแก่เด็กในการจัดการศึกษาสำหรับ เด็กปฐมวัย ครูและบุคคลต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นบุคคลที่มีความ สำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก ดังนั้นจึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับเด็กในวัยนี้ด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณลักษณะด้าน จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย การส่งเสริมคุณลักษณะด้านจินตนาการและความคิด สร้างสรรค์ในตัวบุคคลจะต้องพัฒนาให้สูงสุดตามศักยภาพ โดยใช้วิธีต่าง ๆ อย่างหลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติ ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เทคนิคการจัดการเรียน การสอน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์นั้น ครูควรจะนำวิธีการต่าง ๆ มากระตุ้นให้เกิดนิสัย และเจตคติ ในทางสร้างสรรค์แก่เด็ก (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2556) มีเทคนิควิธีการดังนี้

1. การระดมสมองเป็นเทคนิคเพื่อรวบรวม ทางเลือกและการแก้ปัญหาโดยให้โอกาสในการคิดอย่าง อิสระ กว้างไกลที่สุดและไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ใด ๆ ระหว่างการคิด

2. การปลูกฝังความกล้าที่จะทำสิ่งสร้างสรรค์ เป็นเทคนิคที่ใช้ในการตั้งคำถามง่าย ๆ เพื่อให้คิดโดย จัดให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เมื่อฝึกฝนมากเข้าก็จะช่วยในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ให้มีมากขึ้น

3. การปรับเปลี่ยนเทคนิคนี้เป็นการสร้างแนวคิด ใหม่โดยอาศัยแนวคิดเดิม วิธีการใช้แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 ปรับเปลี่ยนบางอย่าง เป็นการปรับเปลี่ยน ลักษณะบางประการของแนวคิดหรือผลงานเดิม โดย

ปรับเปลี่ยนแต่ละส่วนเมื่อนำมารวมกันก็จะได้ความคิด หรือรูปแบบใหม่ ๆ

3.2 ถ้ายึดสิ่งเก่าไปใช้ในสถานการณ์อื่น คือ การถ่ายโยงลักษณะบางประการ จากสถานการณ์หนึ่ง มาใช้กับอีกสถานการณ์หนึ่ง

4. การสร้างความคิดใหม่ เป็นเทคนิคที่ใช้ในการ สร้างความคิดใหม่ ๆ เริ่มจากการแยกย่อยส่วนประกอบ ย่อยๆ จากของเดิมทั้งรูปร่าง สมบัติ หน้าที่ ประโยชน์ เป็นต้น ส่วนย่อย ๆ นั้นอาจจะเป็นข้อความหรือแผนงาน พฤติกรรม แล้วนำมาสังเคราะห์ความคิด เป็นการรวบรวม หรือประกอบส่วนย่อยของสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ กลายเป็นเรื่องราว หรือเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ หรือ แนวคิดที่มีรูปแบบ โครงสร้างใหม่ที่ชัดเจน มีลักษณะ ที่แตกต่างไปจากเดิม

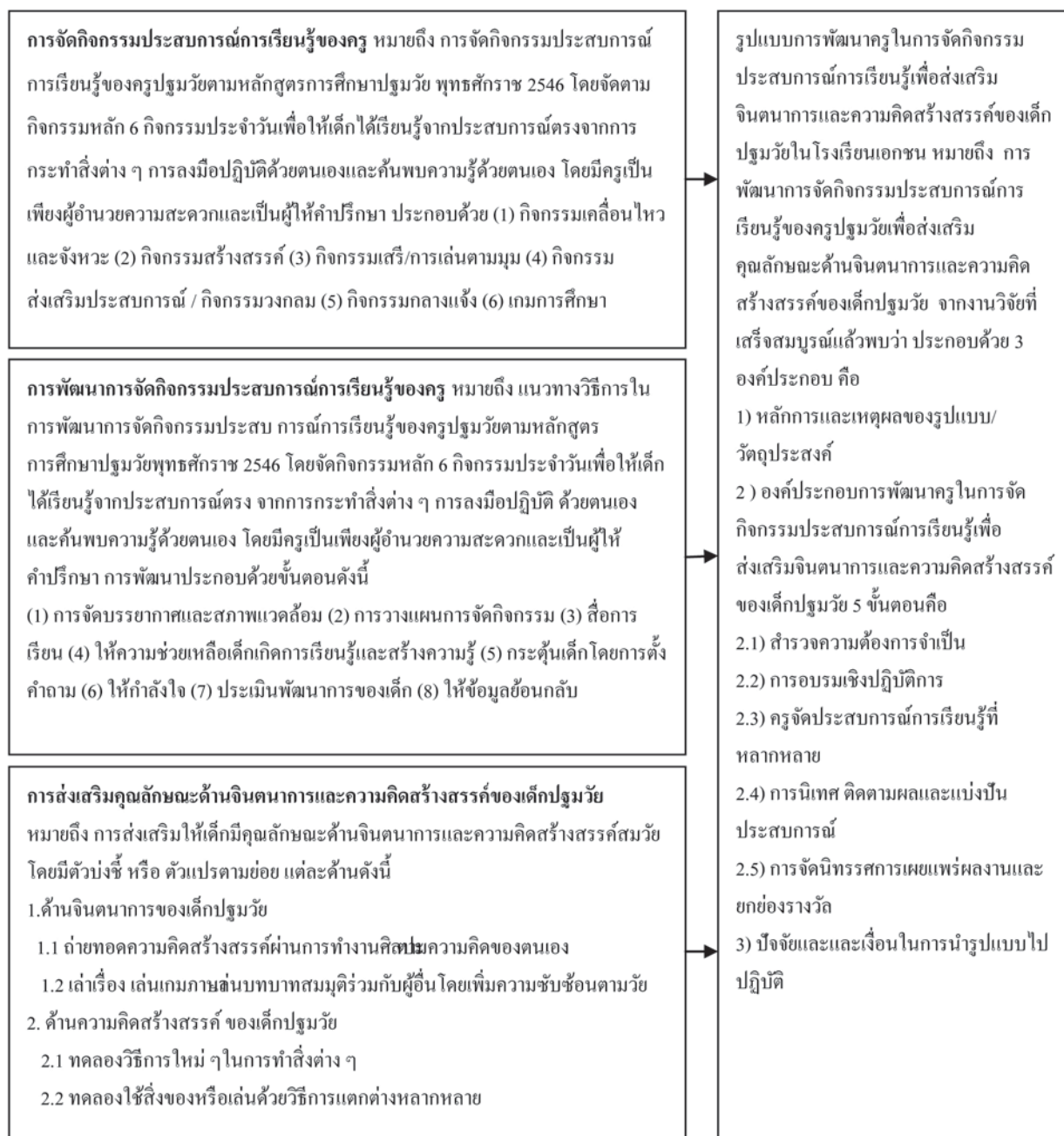
5. ตรวจสอบ ค้นหาความคิดดี ๆ เป็นเทคนิคที่ใช้ ในการค้นหาความคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยการค้นหาตรวจสอบรายการ ความคิดดี ๆ เดิม ๆ ที่มีผู้ทำไว้แล้ว การใช้รายการตรวจสอบ นี้จะช่วยให้เห็นความคิดดี ๆ ที่มีผู้คิดไว้แล้วและนำมา พิจารณาประเมินข้อดีหรือประโยชน์ของความคิดเหล่านั้น

6. การทำปัญหาที่แปลกให้คุ้นเคย ก็คือ การ ทำความเข้าใจต่อปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ ปัญหาที่มีความ “แปลก” คือ ปัญหาที่ผู้แก้ยังไม่มีแนวทางเข้าใจปัญหาหรือ ทราบจุดมุ่งหมายของการแก้ปัญหาและไม่สามารถคิดหา คำตอบได้ขณะนั้น กลไกทางธรรมชาติของความคิดก็คือ พยายามที่จะทำปัญหาที่แปลกให้คุ้นเคย โดยการวิเคราะห์ หรือแยกแยะปัญหาจากประสบการณ์เดิมที่คล้ายคลึง ในอดีต พยายามที่จะหาความสัมพันธ์และเปรียบเทียบ ระหว่างปัญหานั้น ๆ กับข้อมูลเดิมที่เคยสะสมมาในอดีต เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจต่อปัญหาเสียใหม่หรือทำให้ เกิดความคุ้นเคยแล้วนำมาเป็นคำตอบในเหตุการณ์ใหม่

7. การทำปัญหาที่คุ้นเคยให้แปลก การทำความเข้าใจ ต่อปัญหาอย่างเดียวไม่พอเพียง จำเป็นต้องมองปัญหา ในแนวใหม่ด้วยนั่นก็คือผู้แก้ปัญหามองปัญหาที่คุ้นเคย ให้แปลก โดยการไม่มองปัญหาไปตามความเคยชิน หรือ มองปัญหาโดยสามัญสำนึกอย่างคนธรรมดา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัด และการพัฒนา

การจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตภาคกลางตอนบนในปัจจุบันโดย

1.1 วิจัยเอกสาร 1.2 แบบสอบถาม 1.3 สัมภาษณ์ 1.4 ร่างรูปแบบฯ

2. สร้างและพัฒนาแบบฯ และนำเสนอรูปแบบฯ โดย 2.1 จัดประชุมสนทนากลุ่ม 2.2 จัดประชุมอิงผู้เชี่ยวชาญ และ 2.3 สรุปและนำเสนอรูปแบบฯ

3. ศึกษาความเหมาะสม ความสอดคล้องความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบฯ โดย
3.1 ประชุมสัมมนาเชิงวิชาการ 3.2 แบบสอบถาม 3.3 สรุปผลการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตภาคกลางตอนบน ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และสระบุรีจำนวน 1,632 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ครูผู้สอนระดับปฐมวัย และผู้บริหารของโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่ภาคกลางตอนบน ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และสระบุรีตอบแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การประชุมสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการประชุมปฏิบัติการเชิงวิชาการ รวมทั้งสิ้น 447 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูโรงเรียนเอกชนในเขตภาคกลางตอนบน จำนวน 30 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ $\alpha = 0.921$

2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ จำนวน 20 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ $\alpha = 0.856$

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการดังนี้

1. วิจัยเอกสาร
2. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูล จัดส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองที่โรงเรียนเมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จ ผู้วิจัยไปรับกลับคืนด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์ ครู และผู้อำนวยการ โดยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ มาจัดทำร่างรูปแบบฯ

5. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ถึงผู้เชี่ยวชาญผู้อำนวยการ และครู เพื่อเชิญเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อหาฉันทมติ และให้ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบฯ ที่ผู้วิจัยร่างขึ้น

6. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ถึงผู้เชี่ยวชาญผู้อำนวยการ และครู เพื่อเชิญเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พร้อมให้ฉันทมติกับรูปแบบฯ และนำไปสรุปรูปแบบฯ

7. ผู้วิจัยติดต่อถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอเชิญครูเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการเชิงวิชาการเพื่อหาข้อยุติในด้านความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ

8. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูในโรงเรียนเอกชนตรวจสอบรูปแบบฯ

9. ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการประชุมปฏิบัติการเชิงวิชาการ โดยฉันทมติของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนมีผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตภาคกลาง

ตอนบนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การพัฒนาการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตภาคกลางตอนบน ควรกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และศึกษา Best Practice ของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ

3. รูปแบบมี 3 องค์ประกอบคือ (1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ/ วัตถุประสงค์ (2) การพัฒนาครู 5 ขั้นตอนคือ (2.1) สำรวจความต้องการจำเป็น (2.2) การอบรมเชิงปฏิบัติการ (2.3) ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย (2.4) การนิเทศ ติดตามผลและแบ่งปันประสบการณ์ (2.5) การจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานและยกย่องให้รางวัล (3) ปักใจและเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปปฏิบัติ

4. ผลการตรวจสอบความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบพบว่า อยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผล

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตภาคกลางตอนบนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกิจกรรมเกมการศึกษา ด้านกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ด้านกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์ / กิจกรรมวงกลม ด้านกิจกรรมสร้างสรรค์ ด้านกิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม และด้านกิจกรรมกลางแจ้งตามลำดับ ส่วนการพัฒนาการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูในโรงเรียนอนุบาลพบว่าผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และศึกษา Best Practices ของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จทางด้านครูควรออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก มีการวางแผนจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้บริหารและผู้ปกครอง และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับกิจกรรมหลักทั้ง 6 ตามบริบทของโรงเรียนและสอดคล้องกับแนวคิดของ

Guskey (2000) ที่มีความเห็นว่า การเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน การพัฒนาครูต้องมีการออกแบบและดำเนินการที่ใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมสำหรับองค์กร สังคม โครงสร้าง แหล่งทรัพยากรและสนองความต้องการของครูกลุ่มนั้น ๆ ให้มากที่สุด Guskey ยังแสดงให้เห็นว่า ความรู้และพฤติกรรมการสอนของครูมีผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ถ้าการอบรมครูไม่สามารถพัฒนาครูให้มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ตนสอนได้รวมถึงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียนได้แล้ว การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียนก็จะไม่เป็นไปตามที่ครูคาดหวัง

ทั้งนี้จากการพัฒนาและสร้างรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนพบว่า มี 3 องค์ประกอบคือ

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ และเหตุผล/ วัตถุประสงค์

1. หลักการและเหตุผลของรูปแบบฯ

ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมาก การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยครูมีหน้าที่เอื้ออำนวยในการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูจึงถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพแต่จากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองของสถานศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่า ระดับการศึกษาปฐมวัย ด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 คือ ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับต่ำไม่เป็นที่น่าพอใจ สาเหตุมาจากการจัดกิจกรรมการสอนของครูหรือการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูยังไม่เหมาะสมและไม่ส่งเสริมคุณลักษณะด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ดังนั้นจึงต้องหารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการ

และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนสัมภาษณ์ ประชุมสนทนากลุ่ม ประชุมอิงผู้เชี่ยวชาญ และประชุมปฏิบัติตรวจสอบรูปแบบดังกล่าว ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาคูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน

2. วัตถุประสงค์ (1) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน (2) เพื่อส่งเสริมให้นำรูปแบบการพัฒนาคูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (3) เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความเข้าใจในขั้นตอนการนำรูปแบบการพัฒนาคูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน (4) เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสามารถใช้เป็นแนวทางในการสรรหา พัฒนา และธำรงรักษาทรัพยากรบุคคลของโรงเรียนเอกชนให้สามารถปฏิบัติงานในโรงเรียนเอกชนได้ยาวนาน

องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาคูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย5 ขั้นตอนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ซึ่งประเด็นสำคัญที่ควรอภิปรายมีดังนี้ คือ

1. สำรวจความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการที่ผู้อำนวยการ ครูผู้สอนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันศึกษาสภาพสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาของการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตภาคกลางตอนบน และ นโยบายพัฒนาคูในศตวรรษที่ 21 และกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะเด็กปฐมวัยเพื่อนำมาสร้างเป็นแนวทาง และกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหาและพัฒนางานวิชาการให้เป็นไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับแนวคิดของเทพธิดา ธิช่วงทอง (2554) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการครบถ้วน

ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา นั้นครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของเด็ก ครูต้องเป็นผู้สร้างความอบอุ่น ความเป็นกันเองเพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างพัฒนาการด้านสติปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ

2. อบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นวิธีการ หรือกระบวนการส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในด้านการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จากการศึกษาเอกสาร สื่อการเรียนรู้ การอบรมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานเป็นทีม การศึกษาดูงาน สอดคล้องกับแนวคิดของระวีอาธิสมแอล(2556) ที่กล่าวถึงความสำคัญของครูที่มีต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาว่าการพัฒนาการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ของครูเป็นกิจกรรมสำคัญในด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของครูให้เอื้อต่อการบริหารงาน โดยมีเป้าหมายคือ ช่วยให้โรงเรียนสามารถเสริมสร้าง และปรับเปลี่ยนครูปฐมวัยให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการทำงาน และมีเจตคติที่เอื้ออำนวยต่อประสิทธิภาพการทำงาน

3. ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นขั้นตอนที่ครูนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาไปสอนนักเรียนปฐมวัยในรูปแบบต่าง ๆ ให้มีคุณลักษณะด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราณัฐวัฒน์ พัฒนสระคู (2552) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาบุคลากรในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล สะอาด อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การพัฒนาบุคลากรในการจัดประสบการณ์ ระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสะอาด อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ การมอบหมายงาน และการนิเทศการสอน ทำให้ครูผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ ในการจัดประสบการณ์ ระดับปฐมวัยและสามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยได้ ส่วนการนำแผนการจัดประสบการณ์ไปจัดประสบการณ์

ในห้องเรียนจริงนั้น ครูผู้ดูแลเด็กสามารถจัดกิจกรรมได้ครบทั้ง 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเสรี และกิจกรรมเกมการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็ก 4 คนสามารถจัดกิจกรรมได้เป็นที่น่าพอใจ ทั้ง 6 กิจกรรม

4. นิเทศ ติดตามผล และแบ่งปันประสบการณ์ เป็นการประเมินผลการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยและแบ่งปันประสบการณ์ที่เป็นแบบอย่างที่ดีของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราวุฒน์ พัฒนสระคู (2552) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบุคลากรในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสะอาด อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การพัฒนาบุคลากรในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสะอาด อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ การมอบหมายงาน และการนิเทศการสอนการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยการนำใช้กลยุทธ์การนิเทศการสอน ซึ่งเชิญวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญในการจัดประสบการณ์ ระดับปฐมวัยออกนิเทศการสอนโดยการสาธิตและให้ครูผู้ดูแลเด็กได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง โดยวิทยากรจะให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือ ในการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ที่เป็นประเด็นปัญหา ทำให้ครูผู้ดูแลเด็กสามารถจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยในชั้นเรียนได้

5. จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานและยกย่องให้รางวัล เป็นการเผยแพร่ผลงานของครูปฐมวัยที่ประสบผลสำเร็จและยกย่อง ให้รางวัล ให้ทั่วถึงทุกระดับชั้น จากนั้นจึงเผยแพร่ไปให้ชุมชน และสถานศึกษาอื่นๆ ได้รู้ได้ปฏิบัติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Guskey (2000) มีความเห็นว่าการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ดังนั้นการพัฒนาครูต้องมีการออกแบบและดำเนินการที่ใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมสำหรับองค์กร สังคม โครงสร้าง แหล่งทรัพยากรและสนองความต้องการของครูกลุ่มนั้น ๆ ให้มากที่สุด นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนยังมีส่วนในการพัฒนาศักยภาพของครู ทั้งทางด้านวิชาการ และวิธีสอน ผู้บริหารที่มีความรู้และความเข้าใจเรื่องการ

จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญจะสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของครูได้ดี เช่น จัดส่งผลการเรียนรู้ในโรงเรียนให้แก่ครู การเปิดคลินิกวิชาการให้คำแนะนำด้านการเรียนการสอน การนิเทศการสอน และการจัดการประเมินผลการสอนของครู ดังนั้น การจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานของครูและเด็ก และให้ขวัญกำลังใจ จึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้ครูมีแบบอย่างที่ดีในการจัดกิจกรรม และทำให้ครูมีขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน ดังที่ เอียน สมิธ และอนงค์ วิเศษสุวรรณ (2550) กล่าวว่า ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมาก การเรียนรู้ต้องเน้นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยครูมีหน้าที่เอื้ออำนวยในการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูจึงถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

องค์ประกอบที่ 3 เงื่อนไขและปัจจัยในการนำไปปฏิบัติ (1) การนำรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนไปใช้ควรอยู่บนเงื่อนไขของความสมัครใจ ความพร้อมและความเข้าใจของโรงเรียนเอกชน (2) ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนและบุคลากร ที่สมัครใจใช้คู่มือรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนควรได้รับการพัฒนา ประชุม หรือให้ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจก่อนการนำไปใช้ (3) ผู้บริหารควรเปิดใจกว้าง ยอมรับ และสนับสนุนการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนให้กับบุคลากรในโรงเรียนเอกชน (4) ระยะเวลาที่โรงเรียนเอกชนนำรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนควรใช้อย่างน้อย 1 ปี เพื่อติดตามผลการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

สำหรับผลการตรวจสอบความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์

การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสิตา อยู่อำไพ (2554) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผลการสังเกตงานวิจัยเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล พบว่า ผลการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 84.16/76.04 และมีค่าขนาดอิทธิพลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเท่ากับ 2.963

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนที่นำเสนอเป็นเพียงรูปแบบที่มีแนวทางกว้างๆ เพื่อให้เห็นถึงแนวทางในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ดังนั้น โรงเรียนเอกชนที่จะนำรูปแบบไปใช้สามารถปรับหรือเพิ่มแนวทางให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนนั้น ๆ และต้องศึกษารูปแบบ

โดยละเอียดเพื่อศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติต่อไป

2. กลยุทธ์การนำรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนไปใช้ให้ได้ผลต้องมีการสร้างความเข้าใจของบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อให้ทราบถึงหลักการ แนวทางและยอมรับในวิธีการจัดประสบการณ์ของครู

3. ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถใช้เป็นส่วนพื้นฐานส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่องผลการนำรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน ไปศึกษาต่อยอดโดยนำไปทดลองปฏิบัติในโรงเรียนอนุบาลเอกชน

2. ควรมีการวิจัยเรื่องตัวบ่งชี้ในความสำเร็จในแต่ละด้านการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

References

- Chiangkul, W. (2008). *Situation of Thai education in 2007-2008: Equality and quality*. Bangkok: VTC Communication. (in Thai)
- Guskey, T. R. (2000). *Evaluating professional development*. CA.: Corwin Press.
- Ismael, R. (2013). *Management factors effecting teaching behavior of teachers in private kindergarten schools in Bangkok*. Master of Education Thesis, Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Ministry of Education. (2003). *Curriculum for primary education year 2003*. Bangkok: Khurasapha. (in Thai)
- Pattanasarakhu, J. (2009). *Human resource development for primary education center at Saart sub-district administrative organization, amphor Pho Chai, Roi-Ed province*. Master of Education Thesis, Mahasarakham University. (in Thai)
- Sakdee, M. (2008). *Strategy effecting teacher's quality assessment*. Master of Education Thesis, Chulalongkorn University. (in Thai)
- Smith, E., & Wisertsuwan, A. (2007). Facilitating student – centered learning. *Journal of Education*, 18(2), 2. (in Thai)
- Susaewraj, P. (2013). *Thinking development* (5th ed.). Bangkok: 9119 Technic Printing. (in Thai)
- Tantipalacheewa, K. (2008). *Learning activity for kindergarten students*. Bangkok: Puen Agsorn. (in Thai)
- The Office for National Education Standards and Quality Assessment. (2011). *A guide book for quality assessment year 2011-2015 for primary education*. Bangkok. Author. (in Thai)
- Thichangthong, T. (2011). *Report of language development by illustration technique for kindergarten students*. Lampang: n.p. (in Thai)
- Youampai, N. (2011). *Perception of creative thinking assessment for kindergarten students*. Retrieved from <https://www.facebook.com/notes/257209064314393/> (in Thai)

